

Lễ tết Vi t Nam ta ngày x a a nh h ng b i Trung Hoa rất nhiều, ngày nay chỉ còn sót la i mô t vài tết mà thôi nh tết Nguyên Đán, tết Trung Thu...

1. T t Nguyên Đán

M t năm, ng i Vi t có nhi u l , t t, riêng T t Nguyên Đán (đúng m ng m t tháng giêng âm l ch) là ngày t t l n nh t nên còn đ c g i là t t c . Đây là th i đi m k t thúc mùa màng, m i ng i r nh r i ngh ng i vui ch i, thăm vi ng l n nha .. và cũng là lúc giao th i c a đông tàn xuân t i.

Theo phong t c c truy n VN, T t Nguyên Đán tr c h t là t t c a gia đình. Chi u 30 t t, nhà nhà làm l cúng "r c" gia tiên và gia th n, th hi n tình c m u ng n c nh ngu n. Trong 3 ngày t t di n ra 3 cu c g p g l n ngay t i m t nhà. Th nh t là cu c "g p g " c a các gia th n: Tiên s hay Ngh s - vi t đ u tiên d y ngh gia đình mình đang làm. Th công - th n gi đ t n i mình và Táo quân - th n coi vi c n u ăn c a m i ng i trong nhà.

Th hai là cu c "g p g " t tiên, ông bà... nh ng ng i đã khu t. Nhân dân quan ni m h ng h n ng i đã khu t cũng v v i con cháu vào đ p T t.

Th ba là cu c g p g c a nh ng ng i trong nhà. Nh m t thói quen linh thiêng và b n v ng nh t, m i năm t t đ n, dù đang ở đâu làm gì... h u nh ai cũng mong mu n và c g ng tr v đoàn t v i gia đình.

2. T t Khai h

Theo cách tính c a ng i x a, ngày mừng M t tháng Giêng ng vào gà, mừng Hai - chó, mừng Ba - l n mừng, B n - dê, mừng Năm - trâu, mừng Sáu ng a, mừng B y - ng i, mừng Tám - lúa. Trong 8 ngày đ u năm c , ngày nào sáng s a thì coi nh gi ng thu c v ngày y c năm đ c t t. Vì v y, đ n mừng B y, th y tr i t nh ráo thì ng i ta tin c năm m i ng i s g p may m n, h nh phúc.

Mùng B y k t thúc T t Nguyên Đán thì cũng là lúc b t đ u T t Khai h - T t m đ u ngày vui đ chào mùa Xuân m i.

3. Tết Thờng nguyên

Tết Thờng nguyên (Tết Nguyên tiêu) vào đúng räm tháng Giêng-ngày trăng tròn đäu tiên cäa năm. Tết này phän län tä chäc täi chùa chiän vì Räm tháng Giêng còn là ngày vía cäa Phät tä. Thành ngữ: "Lä Phät quanh năm không bäng Räm tháng Giêng" xuät phát tä đó. Sau khi đi chùa, mäi ngäi i vä nhà häp mät cúng gia tiên và ăn cä.

4. Tết Hàn thäc

"Hàn thäc" nghĩa là ăn đä nguäi. Tết này, vào ngày mừng Ba tháng Ba (âm läch).

Thäi Xuân Thu ä Trung Quốc, Công tä Trung Nhĩ (vä sau là vua Tän Văn Công) khi gäp cänh loän läc, đối quäa, đäc Giäi Tä Thôi cät thät đäi mình näu dâng cho ăn. Sau 19 năm phiêu bät, Trung Nhĩ läi trä vä näm giä väng quyän näc Tän. Vua ban thäng cho tät cänhäng ngäi đä cùng mình näm mät näm gai, nhäng läi quên mät Tä Thôi! Tä Thôi đäa mä vào säng ä núi Đän. Lúc vua nhä ra, cho ngäi i täi mäi mà không đäc. Vua sai đät räng đä Tä Thôi phäi ra. Nhäng Tä Thôi không chäu và hai mä con cùng chät cháy! Đau xót, vua sai läp miäu thä trên núi. Hôm äy đúng ngày mừng Ba tháng Ba.

Ngäi i đäi thäng Tä Thôi nên mäi năm, đän ngày đó thì kiêng đät läa mà chä ăn đä nguäi đä näu sän.

Tä thäi Lý (1010 - 1225) nhân dân ta đä tiäp nhäp Tết này và thäng làm bánh trôi, bánh chay đä thay cho đä nguäi. Nhäng mäc đích chä yäu là đä cúng gia tiên chä ít ai rõ chuyän Giäi Tä Thôi! Hiän nay, Tết này vän còn đäm nét ä miän Bäc, nhät là täi các vùng thuäc tänh Hà Tây.

5. Tết Thanh Minh

"Thanh Minh trong tiät tháng Ba

Lä là täo mä, häi là đäp thanh"

(truyän Kiäu)

"Thanh Minh" có nghĩa là träi trong sáng. Nhân có ngäi i ta đi thăm mä mä cäa nhäng ngäi i thân. Tết Thanh minh - thäng vào tháng Ba âm läch - trä thành lä täo mä. Đi thăm mä, näu thäy cä räm thì phát quang, đät khuät lä thì đäp läi cho đä.. räi vä nhà làm cä cúng gia tiên.

6. Tết Đoan ngä

Tết Đoan ngä (Tết Đoan đäng) vào mừng Năm tháng Năm (âm läch).

Khuät Nguyên - nhà thä, mät vä trung thän - do can ngăn vua Hoài Väng không đäc, đä uät äc gieo mình xuäng sông Mäch La tä vän. Hôm äy đúng là mừng Năm tháng Năm. Thäng tiäc ngäi i trung nghĩa, mäi năm cä đän ngày đó, dân Trung Quốc xäa läi làm bánh, quän chäng säc bên ngoài (ý làm cho cá sä, khäi đäp mät) räi bäi thuyän ra giäa sông, ném bánh xuäng cúng Khuät Nguyên. ä Viät Nam, ít ngäi i biät chuyän Khuät Nguyên, mà chä coi mừng Năm tháng Năm là "Tät giät sâu bä" - vì trong giai đän chuyän mùa, chuyän tiät, đäch bänh đä phát

sinh. Vào ngày này, dân gian có nhiäu täc träng phòng bänh. Läy lá ngäi cäu (mät vä thuäc Nam), năm nào thì kät hình con vät täng träng năm đó (năm Thân - kät con khä và gäi là Häu Tä, năm Dän - kät con cäp và gäi là Ngäi Hä...) treo lên giäa nhà đä trä tà. Vä sau, khi có bänh, läy lá đó säc làm thuäc. Läi có täc đä hái lá thuäc mäng năm (ích mäu, mäm xäi, cäi xay, väi) säc uäng vào giä Ngä, còn đä dành näu uäng quanh năm.

7. Tết Trung nguyên

Tết Trung nguyên vào Räm tháng Bäy. Ngäoi xäa tin theo sách Phät, coi hôm näy là ngày vong nhân đäc xá täi, ngày báo hiäu cha mä... nên täi các chùa thäng làm chay chän tä và cäu kinh Vu lan. Vào ngày Räm tháng 7 âm läch có 2 ngày lä cúng:

- Lä cúng đäc truyän täng lâu đäi trong dân gian: "Tháng 7, ngày räm xá täi vong nhân" (tha täi cho tät cä ngäoi i chät), nhiäu ngäoi gäi là cúng cô hän các đäng. Quan niäm dân gian cho räng đây là lä cúng nhäng linh hän vät vä lang thang không näi näng täa, không còn ngäoi thân tä trän gian đä thä phäng hoäc thät läc, hoäc vì mät oan khiän nào đó...

- Cũng ngày Räm tháng Bäy còn có lä Vu lan, xuät phát tä tích truyän Đäi Mäc Kiäu Liên. Vu lan đäc coi là lä cäu siêu giäi thoát cho ông bà cha mä bäy đäi, xuät phát tä lòng báo hiäu. Trong nhäng năm gän đây, trong lä Vu lan còn có täc "Bông Häng cài áo" thä hiän lòng hiäu thäo cäa con đäi väi cha mä.

8. Tết Trung thu

Tết Trung thu vào Räm tháng Tám. Trung thu là tät cäa trä con nhäng ngäoi i län cũng nhân đây mà häp mät, uäng räu, uäng trà, ngäm trăng... Thäng ban ngày ngäoi i ta làm lä cúng gia tiên, täi mäi bày hoa quä, bánh käo, chè cháo đä trä con vui chäi, phá cä, trông trăng, räc đèn...

9. Tết Trùng cäu

Mùng Chín tháng Chín (âm läch) là Tết Trùng cäu. Tết này bät nguän tä sä tích cäa đäo Lão. Thäi Hán, có ngäoi tên gäi là Hoàn Cänh, đäi häc phép tiên. Mät hôm thäy bào Hoàn Cänh khuyên mäi ngäoi i trong nhà nên may mät túi läa đäng hoa cúc, räi lên chä cao mà trú ngä. Quänhiên, ngày Chín tháng Chín có lät to, ngäp hät làng mäc. Nhä làm theo läi thäy, Hoàn Cänh và gia đänh thoát nän.

Tä xäa, nho sĩ näc ta đä theo lä này, nhäng läi biän thành cuäc du ngoän núi non, uäng räu cúc - gäi là thäng Tết Trùng đäng.

10. Tết Trùng thäp

Đây là Tết cổ xưa các thầy thuốc. Theo sách Dược học thì đầu ngày Mười tháng Mười, cây thuốc mới bắt đầu có khí âm đông, mới kết thành sức tinh, trở nên tốt nhất. Ông nông thôn Việt Nam, đầu ngày đó người ta thường làm bánh dày, nấu chè kho để cúng gia tiên rồi đem biếu người thân thuốc chứ không quan tâm mấy đến chuyện cây thuốc, thầy thuốc!

11. Tết Hò nguyên

Tết Hò nguyên (Tết Cổ xưa mới) vào Rằm hay mừng Tết tháng Mười ở nông thôn, Tết này được tổ chức rất lớn vì đây là dịp nấu cơm gạo mới - trước để cúng tổ tiên, sau để tạ ơn công cấy cấy.

12. Tết Táo quân

Tết Táo quân vào ngày 23 tháng Chạp - người ta coi đây là ngày "vua bếp" lên chầu Trời để tâu bày việc bếp núc, làm ăn, công việc của gia đình trong năm qua.

Theo truyền thuyết, xưa có hai vợ chồng nghèo khổ quá, phải bán nhau. Sau đó, người vợ lấy được chồng giàu. Một hôm, đang đốt vàng mã ngoài sân, thầy mới người vào ăn xin, nhìn ra chính là chồng cũ nên người vợ đốt lòng, đem cơm gạo, tiễn biệt ra cho. Người chồng mới biết chuyện, nghi ngờ vợ. Người vợ đâm khó xử, lao vào bếp lửa tự tử. Người chồng cũ thấy tình, cũng nhậy vào lửa chết theo. Người chồng mới ân hận, đâm đầu vào lửa chết! Trời thấy ba người đều có nghĩa nên phong cho họ làm "vua bếp".. Tục tích đó mới có tục cúng "Táo quân" và trong dân gian có câu: "Thế gian mới vợ mới chồng, không như vua bếp hai ông mới ba"ổ. Ngày nay cứ đến phiên chạp 23 tháng Chạp hàng năm, mới gia đình thường mua hai mũ ông, một mũ bà bằng giấy và 3 con cá làm "ngựa" (cá chép hóa rồng) để Táo quân lên chầu trời. Sau khi cúng trong bếp, mũ được đốt và 3 con cá chép được mang thả ao, hồ, sông...